

TLM_Lausunto_KOLARI_Teollisuusalue_sähköverkon saneeraus_09062026**Päätöksentekijä** Tornionlaakson museon johtaja Kallio-Seppä Titta**Valmistelija** rakennustutkija Ylimartimo Teija**KOLARI, SÄHKÖVERKON SANEERAUS TEOLLISUUSALUEELLA**

Tornionlaakson museolta on pyydetty lausuntoa Tornionlaakson sähköverkon jakeluverkon saneeraussuunnitelmasta. Lausuntopyynnön liitteenä museolle on toimitettu yleissuunnitelmakartta Kolarin teollisuusalueen (9.10.2025) hankealueilta. Lisäksi Tornionlaakson Sähköverkko on toimittanut museolle aluetta koskevan yleissuunnitelman (9.10.2025). Tornionlaakson museo toimii alueellisena vastuumuseona vastaten toimialueensa rakennetun kulttuuriympäristön, maiseman sekä arkeologisen kulttuuriperinnön asiantuntija- ja viranomaistehtävistä.

Saneeraussuunnitelma

Hankkeessa on tarkoitus rakentaa uudet 20 kV ja 0,4 kV maakaapelireitit Kolarin teollisuusalueelle. Suunnittelualue ulottuu Ylläsjoen suusta Kolarin sähköasemalle välillä Kurtakontie 12 – Muoniontie 19 ja Heikkiläntie 16 – Pellontie 2. Yleissuunnitelman mukaan alueelle rakennetaan 20kV maakaapelia, 0,4kV runkokaapelia sekä 0,4kV liittymiskaapelointia. Kaapeli sijoittuu pääosin Kurtakontien pohjoispuolelle ja Heikkiläntie ja Teollisuustien itäpuolille. Alueelle rakennetaan suunnitelman mukaan kuusi uutta puistomuuntamoita, sekä noin 21 jakokaappia. Suunnitellut puistomuuntamot ovat lausuntopyynnön ja sen liitteiden mukaan erikokoisia, suurimman ollessa kooltaan 2320x4600 ja pienimpien 2320x3400. Muuntamot ovat harjakattoisia ja ilmeisesti peltikuorisia värityksen ollessa seinissä RAL 7024 grafiitin harmaa ja katossa RAL 9005 musta. Suunnitelmasta ei ilmene jakokaappien koko, tyyppi tai värit eikä se korvataanko uudella maakaapeloinnilla ilmajohto vai olemassa oleva maakaapeli, mutta ilmeisesti kyseessä on olevan ilmajohtojen korvaaminen kaapelilla. Suunnitelmapiirrosten mukaan samalla asennetaan valokuitu osalle aluetta. Saneeraus on tarkoitus toteuttaa kesällä 2026.

Suunnittelutilanne sekä rakennettu kulttuuriympäristö ja maisema

Suunnittelualue sijoittuu Tunturi-Lapin maakuntakaavan (2012) ja Tornionjoen-Muonionjoen osayleiskaavan (2013) alueille. Osalla aluetta on voimassa asemakaavoja vuosilta 1988-2013. Kaapelointi kohdistuu asemakaavoitetulla alueella pientalovaltaisille asuntoalueille (AP ja AO) sekä teollisuusalueille (T ja TT) ja liikerakennusten korttelialueille (KL). Alueella, jossa osayleiskaava on voimassa, kaapelointi sijoittuu niin ikään teollisuus- ja työpaikka-alueille (T, TY ja TP). Suunnittelualueella on maa- ja metsätalousvaltaista aluetta (M). Osayleiskaavassa tai asemakaavassa ei ole suunnittelualueelle osoitettu kulttuurihistoriallisesti merkittäviä kohteita. Lähimmät valtakunnallisesti ja

Tornionlaakson museon johtaja09.06.2026§ 81/2026

maakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt sijaitsevat Kolarinsaareissa noin 1,5-3,0 kilometrin päässä suunnittelualueesta.

Suunnittelualueella sijaitsee Kolarin työväentalo ja entisiä rajavartioston rakennuksia, joiden lähelle on suunniteltu puistomuuntamoita ja jakokaappeja. Työväentalo on 1960-luvulta ja rajavartioston vanhimmat rakennukset 1950-luvulta. Suunnitelmakartasta ei mittakaavan vuoksi selkeästi ilmene muuntamon sijoituspaikka Heikkiläntien ja Rajankujan risteyksessä. Oletettavasti se on tarkoitus sijoittaa lähelle nykyistä pylväsmuuntamoa Rajankujan itäpuolelle. Muuntamoa sijoitettaessa olisi hyvä huomioida suojakasvillisuuden säilyttäminen sen ja rajan pihapiirin välissä sekä muuntamon sijoittaminen suorakulmaisesti suhteessa Rajankujaan ja sen toisella puolella oleviin rakennuksiin sekä sijoituspaikan maisemointi rakentamisen jälkeen. Puistomuuntamoiden ja jakokaappien osalta olisi hyvä huomioida tässä lausunnossa jäljempänä esiin nostetut seikat.

Pääosin Kolarin teollisuusalueen suunnittelualue on luonteeltaan modernia, eikä sähköverkon saneerauksella ei ole vaikutusta alueen taajamakuvaan tai muihin erityisiin rakennetun kulttuuriympäristön kohteisiin.

Puistomuuntamoiden ja jakokaappien sijoittaminen

Museon näkemyksen mukaan puistomuuntamoiden ja jakokaappien paikat olisi hyvä aina sijoittaa kohtiin, joissa on olemassa olevaa puustoa tai pensaita, jota voi käyttää maisemoinnin apuna, eikä merkittävästi pihapiirejä tai perinteistä rakentamistapaa edustavia rakennuksia välittömässä läheisyydessä. Yleisesti ottaen muuntamoita ei tule sijoittaa historiallisesti arvokkaiden rakennusten välittömään läheisyyteen ja tarvittaessa puistomuuntamot tulisi toteuttaa väriykseltään ja materiaaleiltaan alueen rakennettuun ympäristöön ja maisemaan sopivaksi ja mahdollisimman vähän huomiota herättäväksi. Muuntamoiden sijoittamista peltoaukeille tulee välttää.

Jakokaappeja alueille on monesti tulossa lukuisia, jolloin ne olisi hyvä toteuttaa mattapintaisina ja väriykseltään alueen rakennettuun ympäristöön ja maisemaan sopivaksi ja sijoittelultaan mahdollisimman vähän huomiota herättäväksi. Tai mikäli alueella on jo olemassa olevia jakokaappeja niin sovitaa uudet väriykseltään entisiä vastaaviksi, jolloin voidaan välttää monenkirjavien uusien elementtien tuomista tie/kylämaisemaan. Mikäli sijoituspaikan lähellä on olemassa olevia postilaatikkoteineitä, sähkö- tai katuvalotolppia tms., olisi jakokaapit hyvä sijoittaa näiden lähistölle, jotta tekniset elementit ovat yhdellä koolla.

Jakokaappien sijoituspaikkojen tarkemmassa suunnittelussa tulisi huomioida niiden kyläkuvaallinen asema suhteessa vanhoihin arvokkaisiin pihapiireihin ja rakennuksiin eikä jakokaappeja tule sijoittaa kiinni rakennuksiin. Myöskään kaapeleiden kaivuuta ei tule ulottaa 1,5–2,0 metriä lähemmäs rakennuksia. Liian lähelle ulotetut kaivannot heikentävät maan tiiviyyttä ja voivat liikenteen aiheuttaman tärinän vuoksi johtaa perustusten liikkumiseen ja siten aiheuttaa vaurioita perustuksille ja rakennuksille. Perinteistä rakentamistapaa edustavat rakennukset on perustettu joko pelkkien nurkkakivien varaan tai jälleenrakennuskaudella säästöbetonisten sokkeleiden tai pilarien varaan ja ovat siten alttiita vaurioille.

Tornionlaakson museon johtaja

09.06.2026

§ 81/2026

Mahdollisten puistomuuntamoiden, jakokaappien ja kaapelikaivantojen ympäristö tulee maisemoida rakentamisen jälkeen. Tieympäristön ja kylämaiseman näkökulmasta kaivantojen mahdolliseen maisemointiin ei tulisi tuoda maa-aineksia muualta tai kylvää muualta tuotuja siemeniä. Teiden varsilla voi olla myös joitakin maisemallisesti tärkeitä ja/tai kookkaita puita, jotka tulee huomioida kaivantoja suunniteltaessa. Puiden säilymisedellytyksiä ei tulisi vaarantaa katkomalla juuria.

Arkeologinen kulttuuriperintö

Hankealueelta ei tunneta muinaismuistolain (295/1963) rauhoittamia kiinteitä muinaisjäännöksiä, joihin saneerauksella olisi vaikutusta. Kolarissa on inventoitu useaan otteeseen 2010-luvulla ja kyseinen teollisuusalue on läpikotaisin rakennettua aluetta. Hankkeen vaikutusalueen arkeologiset inventoinnit ovat siis ajantasaiset eikä hankkeella ole vaikutuksia arkeologiseen kulttuuriperintöön.

Lausunnon valmisteluun on osallistunut arkeologi Hanna Puolakka.

Kallio-Seppä Titta
Tornionlaakson museon johtaja

Jakelu

Liisanantti Oy, Mika Kero
Tornionlaakson Sähköverkko, Tuomas Lantto
Museovirasto, Kulttuuriympäristön suojelu yksikkö
Lupa- ja valvontavirasto